

навчанні. Дівчата частіше демонструють артистизм, вразливіше реагують на критику, бо в процесі виховання завжди акцентувалось для них, що „треба вміти себе презентувати”. При цьому більшість із них надають перевагу життєвому стилю сімейних цінностей (на 18%), який є головним пріоритетом для них. Це пов'язано з тим, що з дитинства дівчатам навіюють думку про те, що вони є майбутніми берегинями сімейного добробуту й щастя, і традицій, в якій головну роль відводять турботливій дружині чи матері.

Підсумовуючи, зазначимо, що цінності - це духовні і матеріальні феномени, що мають особовий сенс, що є мотивом діяльності. Цінності є метою і основою виховання. Життєві цінності в даний час складаються в основному стихійно, під впливом самих різних чинників. Для того, щоб реалізувати умови педагогічної діяльності в її середовищі, вчителю необхідно володіти гнучким індивідуальним стилем. Важливим компонентом гнучкості є когнітивний стиль як стабільний індивідуально-психологічний спосіб прийому і переробки інформації. Взаємостосунки вчителя з учнем - один з найважливіших шляхів виховної дії на особистість школяра, що формується. Тому їм слід проводити з учнями: бесіди на різні теми, що стосуються стилів взаємодії і впливу на інших; долучати фахівців до читання лекцій та проведення диспутів стосовно особливостей протікання кризи підліткового віку; здійснювати соціальний аналіз стилів виховання через вивчення оточення підлітків, взаємостосунків з членами родин, однолітками та вчителями.

Література

1. Алексеев В. Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования. - М.: Знание, 1979. - с. 203-211.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2-х кн.- К.: Либідь, 2003.
3. Караковский В. Общечеловеческие ценности - основа учебно-воспитательного процесса. // Воспитание школьников. - 1993. - №2 - с.4-7.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (З ДОСВІДУ РОБОТИ КАФЕДРИ ВАЛЕОЛОГІЇ)

Шахненко В. І. , Кравцова Т. Д. (Харків)

Актуальність проблеми

Сучасний стан безпеки життєдіяльності характеризується невтішними даними. У світі на сьогоднішній день більше 500 млн. людей, що стали інвалідами в результаті нещасних випадків. Кожного дня на виробництві 20 тис. людей гинуть або травмуються. У світі щорічно відбувається 125 млн. нещасних випадків на виробництві, з них 200 тис. із смертельними наслідками.

В Україні ситуація теж дуже складна. В останні роки в стані здоров'я населення України спостерігається стійка тенденція до погіршення: з кожним роком росте кількість чинників, що негативно впливають на безпеку життєдіяльності людини. У країні багато потенційно небезпечних (шкідливих) виробництв, на яких виробляється 42,2 % промислової продукції. На території України 15 діючих АЕС, 1571 хімічно небезпечне підприємство, 44 великих енергетичних об'єктів, 6 тис. великих водосховищ, 830 км магістрального аміакопроводу, 6 тис. км нафтопроводу, 16,7 тис. км газопроводу. З огляду на це 80 % населення України мешкає на потенційно небезпечних територіях. Отже, лю-

дина в сучасних умовах існує у світі небезпек. Така ситуація вимагає невідкладного оздоровлення молодих людей, підвищення культури особистості з урахуванням високої значущості поведінкового компоненту в формуванні безпеки життя і здоров'я.

Головною метою безпеки життєдіяльності є збереження життя і створення умов для існування людини, забезпечення її сучасними знаннями про безпеку, про закономірності їх виникнення. Завданнями безпеки життєдіяльності є ідентифікація потенційної небезпеки, визначення небезпечних чинників, прогнозування наслідків прояву небезпечних чинників, використання нормативно-правової бази з безпеки, забезпечення медичного супроводу, розробка і використання засобів і методів захисту від впливу небезпечних чинників, попередження виникнення надзвичайних ситуацій, використання сучасних виховних, медико-профілактичних, природоохоронних, правових та інших методів.

Загальновідомо, що здоров'я людини тільки на 25 % залежить від якості навколишнього середовища, а на 50 % -- від індивідуального способу життя. Це зумовлює актуальність формування культури здоров'я, а також пошуку шляхів його захисту від шкідливого впливу довкілля.

Шляхи розв'язання

Викладачами кафедри валеології філософського факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна окрім теоретичного курсу з предмету «Безпека життєдіяльності» проводяться практичні заняття, на яких студенти мають змогу оцінити стан свого здоров'я, дати експрес-оцінку своєї фізичної надійності за допомогою простих й інформативних показників, які доступні кожному і не потребують складної діагностичної апаратури.

Доценти кафедри валеології Л. В. Васильєва, О. О. Коновалова, І. О. Філенко, В. І. Шахненко та викладачі Т. Д. Кравцова, Н. В. Самойлова, Г. М. Тимченко, Г. В. Ткаченко, Л. Ю. Черепня викладають навчальну дисципліну «Безпека життєдіяльності» на 20–ти факультетах Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. У своїй роботі вони використовують наступні форми, методи і прийоми викладання.

При розробці лекцій для студентів різних факультетів враховується специфіка спеціальності. Після кожної лекції проводяться міні-контрольні роботи, що сприяє підвищенню старанності роботи студентів на цій формі занять. Окрім лекцій на більшості спеціальностей проводяться практичні заняття: «Методи оцінки фізичної надійності людини» (ознайомлення з чинниками, що формують здоров'я та вимірювання таких показників як зріст, вага, ЧСС, артеріальний тиск, ЖЄЛ, розрахунки за вагово-ростовим індексом Кетле, індексами Робінсона, індексом Скібінського, Шаповалової, Руф'є – експрес-оцінка рівня фізичної надійності людини), «Визначення біоритмологічного типу працездатності і критичних днів людини», «Визначення типу працездатності нервової системи», «Визначення фізичної працездатності людини», «Оцінка індивідуальних добових енерговитрат», «Неадекватність самооцінки та інші причини виникнення конфліктів», «Визначення стресового навантаження на організм людини» та інші.

З позицій безпеки життєдіяльності, дуже важливо визначити наявність у студентів тенденції до виснаження резервів і систем організму. Це дасть можливість організувати вчасну корекцію функціональних, психологічних і фізіологічних відхилень у стані здоров'я молоді.

З метою активізації вивчення дисципліни студентам пропонується ведення «Паспорту здоров'я», підготовка рефератів за заданою тематикою. Крім того, студенти за завданням викладачів готують п'ятихвилинні повідомлення перед початком лекції чи практичного заняття, беруть участь у вузівських та

міжвузівських олімпіадах, у науково-практичних конференціях, виступають із статтями в пресі, які стосуються безпеки життєдіяльності людини, розробляють пам'ятки щодо безпеки життєдіяльності у приміщенні вузу та за його межами.

Так, студенти філологічного факультету Оксана Боброва та Тетяна Данишина розробили пам'ятку «Обережно: універ», яка містить 15 застережень (від правил користування дверима, що крутяться, ліфтами до сидіння на холодних підвіконнях, ходіння на слизькій підлозі і т. ін.), ігнорування якими може призвести до нещасних випадків. А студентка цього ж факультету Ганна Кондра написала вірш «Навіщо вчити БЖД?», який містить такі рядки:

...Вона навчить тебе любити
Своє життя таким, як є.
І будеш рідних боронити.
Допомагати всім, хто є.
Чи захворіє хто, чи опік?
Чи просто тяжко на душі?
Бо ти ж у цьому справжній профі,
Бо вчиш науку БЖД.

Студентка 2-го курсу філософського факультету Аліна Пальваль досить глибоко вивчала проблему анорексії і виступила з цікавим повідомленням про небезпеки цього явища у тих випадках, коли дівчата зловживають відмовою від їжі.

На історичному факультеті при вивченні теми «Соціально-політичні небезпеки» проводиться ділова гра. В лекції викладач розкриває поняття «конфлікт», форми конфліктів і «війна», «тероризм» тощо.

З числа найбільш підготовлених студентів обирається експертна рада, яка аналізує і оцінює наступні виступи аналітиків. Із числа заздалегідь призначених виступаючі розкривають такі питання:

Перша світова війна. Причини її виникнення та наслідки. Які наслідки з точки зору БЖД мала ця війна?

Становище в Російській імперії під час першої світової війни. 1917 рік. Це Велика жовтнева революція чи звичайний переворот меншості?

Наслідки першої світової війни для України. Чому Україна втратила незалежність?

Україна в складі Радянської Росії. Це добровільне приєднання чи колонізація?

Україна в складі СРСР. Це позитив чи негатив? Це рух вперед чи відставання у розвитку?

Тероризм. Після розпаду Радянського Союзу багато колишніх республік стали незалежними державами. Зробила крок до незалежності і маленька горда Чечня. Та метрополія не простила їй незалежності. Після розгрому чеченської армії нечисленні групи бойовиків здійснюють теракти.

Небезпечна ситуація в плані терактів з боку чеченських бойовиків склалась у Росії. Теракти в Будьоновську, Москві, Волгодонську, Буйнакську, Беслані ще тривожать нашу пам'ять.

З телебачення, радіо, періодичної преси ми дізнались, що російська влада жорстоко придушувала основні вогнища терактів. Але, на жаль, поряд з одиницями терористів влада знищувала десятки і сотні громадян як своєї, так і інших держав, які за збігом обставин попадали у вогнища терактів.

Щоб сьогоднішніх студентів, які в майбутньому будуть керівниками підприємств і організацій, державними і політичними діячами, навчати терпеливості, толерантності, мудрості у розв'язанні конфліктів, особливо можливих терактів, ми розіграли ситуацію – «Теракт».

Терористи захопили об'єкт (самі обирають який). Вони виставлять свої вимоги. Мер міста виходить на переговори. Виникають питання, які мер, наділений своїми повноваженнями, не в змозі виконати. Він поетапно звертається до Прем'єр-міністра та окремих міністрів. А коли виявляється, що в Україні недосконале законодавство, звертається до спікера Верховної Ради. Переговори проходять напружено, проте закінчуються без жертв, завдяки мудрості мера, терпеливості керівників уряду і парламенту.

В процесі проведення ділової гри про зовнішню політику України виникає «газове питання». Призначається новий уряд. Верховна Рада розглядає кандидатуру Міністра закордонних справ. Яка його програма? Як він поведе себе в цій ситуації?

Мета такої ділової гри: пошук розв'язання соціальних проблем. Нове покоління політиків, державних діячів повинно бути гнучкішим, мудрішим, терплячішим, толерантнішим, навчатись вирішувати різні питання у першу чергу, виходячи з інтересів суспільства, держави, а не з корпоративних позицій.

Висновки

Як показали наші дослідження, використання таких форм, методів і прийомів викладання сприяє активізації мислення студентів, пошуку варіантів розв'язання непростих ситуацій і завдань, осмисленню того, що на безпеку життєдіяльності слід дивитись як на необхідну навчальну дисципліну, яка потрібна для захисту життя і здоров'я не лише самих студентів, а й їхнього оточення. Вона навчає мислити з державних позицій, як громадян і патріотів незалежної країни, сприяє розвитку толерантності, мудрості і терпіння при розв'язанні конфліктів, які можуть мати місце у суспільстві та житті студентів.

Література

1. Гончаренко М. С., Коновалова О. О., Васильєва Л. В., Самойлова Н. В., Тимченко Г. М. Безпека життєдіяльності та основи валеології. Навчальний посібник. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 96 с.
2. Джигирей В. С., Житецький В. Ц. Безпека життєдіяльності
3. Желібо Є. П., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Підручник. – К.: «Каравела», 2007. – 288 с.
4. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності. – Суми, 2000. – 304 с.

ЗАЛІК 3 ЕЛЕМЕНТАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Шевченко Ю.В., Магда В.І. (Полтава)

Останнім часом у практиці викладання хімії ігрові види діяльності, особливо елементи ділової гри набули значного поширення. Хоча серед дидактиків ще й досі немає єдиної думки про те, чи вважати елементи гри методом, чи організаційною формою діяльності, вона поступово завойовує прихильність сучасних вчителів. На це є декілька причин. Елементи гри, змагання допомагають підтримувати інтерес учнів до предмету, що вивчається, спрямовують їхню увагу та мислення в єдине русло. Як наслідок, діти вивчають матеріал не примусово, а за власним бажанням, тому запам'ятовується він на довше і ґрунтовніше.

В умовах індивідуалізації та диференціації сучасної школи ігрова діяльність сприяє виявленню особливих здібностей кожного учня, створює умови для ефективної самостійної роботи та різнорівневого підходу до дітей з різним